

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIOVANNI PITRUZZELLA
28 päivänä maaliskuuta 2019¹

Asia C-143/18

**Antonio Romano ja
Lidia Romano
vastaan**

**DSL Bank – eine Niederlassung der DB Privat- und Firmenkundenbank AG, aiemmin DSL Bank
– ein Geschäftsbereich der Deutsche Postbank AG**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Landgericht Bonn (Bonnin alueellinen alioikeus, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 2002/65/EY – Etäsopimuksena tehdyt
kulutusluottosopimukset – Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen – Peruuttamisoikeus –
Peruuttamisoikeuden käyttö sen jälkeen, kun kumpikin osapuoli on täyttänyt kokonaisuudessaan
sopimuksen kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä – Peruuttamisoikeutta koskevien tietojen
ilmoittaminen kuluttajalle – Kuluttajan käsite tiedonantovelvoitteiden ja peruuttamisoikeuden
näkökulmasta – Elinkeinonharjoittajan saamien suoritusten palauttaminen

1. Onko kuluttajalla oikeus käyttää peruuttamisoikeutta rahoituspalvelujen ja erityisesti kiinnitysluottojen etämyynnin yhteydessä sen jälkeen, kun sopimus on kokonaisuudessaan täytetty, sillä perusteella, että elinkeinonharjoittajan peruuttamisoikeudesta antamat tiedot olivat unionin oikeuden mutta eivät asiassa sovellettavan kansallisen lainsäädännön vakiintuneen tulkinnan mukaisia?
2. Voiko peruuttamisoikeutta, sellaisena kuin siitä säädetään asiassa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä, koskevien tietojen väitetty puutteellisuus toisin sanoen johtaa kuluttajan ”ikuisen” peruuttamisoikeuteen, jos kuluttajalle annetaan kansallisessa lainsäädännössä kattavampi suoja kuin unionin oikeudessa?
3. Otan tässä ratkaisuehdotuksessani lähtökohdaksi direktiivin 2002/65/EY – jolla pyritään rahoituspalvelujen etämyynnin täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen – tarkastelun, ja esitän syyt, joiden vuoksi kansallisissa lainsäädännöissä ei peruuttamisoikeuden osalta voida poiketa mainitun direktiivin säännöksistä edes silloin, kun poikkeus on kuluttajalle suotuisampi.

¹ Alkuperäinen kieli: italia.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

4. Direktiivin 2002/65² 3 artiklan, jonka otsikko on ”Kuluttajalle ennen etäsopimuksen tekemistä annettavat tiedot”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajalle on annettava hyvissä ajoin ennen kuin tämä tulee etäsopimuksen tai tarjouksen sitomaksi seuraavat tiedot:

--

3) etäsopimuksen osalta

- a) 6 artiklassa tarkoitetun peruuttamisoikeuden olemassaolo tai sen puuttuminen ja, jos peruuttamisoikeus on olemassa, sen kesto ja käyttöä koskevat ehdot mukaan lukien tiedot maksusta, joka kuluttajaa voidaan vaatia maksamaan 7 artiklan 1 kohdan perusteella, ja seuraukset tämän oikeuden käyttämättä jättämisestä.”

5. Direktiivin 2002/65 4 artiklan, jonka otsikko on ”Muut tietojenantoa koskevat vaatimukset”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunnes saadaan aikaan suurempi yhdenmukaistaminen, jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä ennakkotietoja koskevista vaatimuksista, kunhan säännökset ovat yhteisön oikeuden mukaisia.”

6. Direktiivin 2002/65 5 artiklan, jonka otsikko on ”Sopimusehtojen ja ennen sopimuksen tekemistä annettavien tietojen ilmoittaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hyvissä ajoin ennen kuin kuluttaja tulee etäsopimuksen tai tarjouksen sitomaksi, palvelujen tarjoajan on ilmoitettava kuluttajalle kaikki sopimusehdot sekä 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklassa tarkoitetut tiedot kirjallisesti tai muulla kuluttajan saatavilla ja käytettävissä olevalla pysyvällä välineellä.”

7. Direktiivin 2002/65 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Peruuttamisoikeus”, säädetään seuraavaa:

”1. -- Peruuttamisen määräaika alkaa:

--

-- tai päivänä, jona kuluttaja saa sopimusehdot ja 5 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaiset tiedot, jos tämä ajankohta on myöhäisempi kuin ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettu.

2. Peruuttamisoikeutta ei sovelleta

--

c) sopimuksiin, jotka kumpikin osapuoli on täyttänyt kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin kuluttaja käyttää peruuttamisoikeuttaan.

² Kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta 23.9.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY (EYVL 2002, L 271, s. 16).

3. Jäsenvaltiot voivat säätää, että peruuttamisoikeutta ei sovelleta:

- a) luottoihin, jotka on tarkoitettu pääasiassa tontin tai olemassa olevan tai suunnitellun rakennuksen omistusoikeuden hankkimiseen tai säilyttämiseen tai rakennuksen korjaamiseen tai kunnostamiseen; tai
- b) luottoihin, joiden vakuutena on kiinnitys kiinteään omaisuuteen tai kiinteään omaisuuteen liittyvä oikeus;

--

6. Jos kuluttaja käyttää peruuttamisoikeuttaan, hänen on ilmoitettava tästä ennen määräajan päättymistä 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan d alakohdan mukaisesti hänelle annettuja käytännön ohjeita noudattaen ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti todistettavissa olevalla tavalla. Määräaikaa katsotaan noudatetun, jos ilmoitus on lähetetty kirjallisesti tai muulla vastaanottajan saatavilla ja käytettävissä olevalla pysyvällä välineellä ennen määräajan päättymistä.”

8. Direktiivin 2002/65 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Ennen peruuttamista toimitetun palvelun maksaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos kuluttaja käyttää 6 artiklan 1 kohdan mukaista peruuttamisoikeuttaan, häntä voidaan vaatia maksamaan viipymättä ainoastaan palvelujen tarjoajan tosiasiallisesti etäsopimuksen mukaisesti toimittamasta palvelusta. Sopimus voidaan panna täytäntöön vasta sen jälkeen, kun kuluttaja on antanut suostumuksensa.

--

4. Palvelujen tarjoajan on mahdollisimman nopeasti ja viimeistään 30 kalenteripäivän kuluessa palautettava kuluttajalle kaikki maksut, jotka tältä on etäsopimuksen mukaisesti peritty, 1 kohdassa tarkoitettua määrää lukuun ottamatta. Määräaika alkaa päivästä, jona palvelujen tarjoaja saa peruuttamisilmoituksen.”

B Saksan oikeus

9. Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB), 312b §:ssä, jonka otsikko on ”Etäsopimukset”, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävässä asiassa, säädetään seuraavaa:

”1. Etäsopimukset ovat tavaroiden toimittamista tai palvelujen, rahoituspalvelut mukaan lukien, tuottamista koskevia sopimuksia, jotka elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja tekevät käyttämällä yksinomaan etäviestintävälineitä, paitsi jos sopimusta ei tehdä etämyyntiä varten toteutetun myynti- tai palvelujärjestelmän avulla. Ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja rahoituspalveluja ovat pankki-, luotto-, vakuutus-, yksilölliset eläkejärjestely-, sijoitus- tai maksupalvelut.”

10. BGB:n 312d §:ssä, jonka otsikko on ”Peruuttamis- ja palautusoikeus etäsopimuksissa”, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävässä asiassa, säädetään seuraavaa:

”1. Etäsopimuksen tehneellä kuluttajalla on 355 §:ssä tarkoitettu peruuttamisoikeus. --

2. Peruuttamisen määräaika ei ala 355 §:n 2 momentin ensimmäisestä virkkeestä poiketen ennen 312c §:n 2 momentin mukaisen tiedottamisvelvollisuuden täyttymistä -- ja palvelujen tarjoamisessa ennen sopimuksen tekoa.

3. Palvelua koskeva peruuttamisoikeus lakkaa myös seuraavissa tapauksissa:

1. jos kyse on rahoituspalvelusta, kun kumpikin osapuoli on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin kuluttaja on käyttänyt peruuttamisoikeuttaan

--

5. peruuttamisoikeutta ei ole myöskään etäsopimuksissa, joissa kuluttajalla on jo 355 tai 356 §:n mukainen peruuttamis- ja palautusoikeus 495 ja 499–507 §:n nojalla. Tällaisiin sopimuksiin sovelletaan 2 momenttia soveltuvin osin

6. rahoituspalveluja koskevilla etäsopimuksissa kuluttajan on 357 §:n 1 momentista poiketen maksettava korvausta tuotetuista palveluista sopimuksen lakisäateistä purkamista koskevien sääntöjen mukaisesti vain, jos hänelle on ilmoitettu ennen sopimusta koskevaa tahdonilmaisua tällaisesta oikeusvaikutuksesta ja jos hän on nimenomaisesti suostunut siihen, että elinkeinonharjoittaja ryhtyy tuottamaan palvelua ennen peruuttamisen määräajan päättymistä.”

11. BGB:n 495 §:ssä, jonka otsikko on ”Peruuttamisoikeus”, säädetään seuraavaa:

”1. Kulutusluottosopimuksen tehneellä lainanottajalla on 355 §:ssä tarkoitettu peruuttamisoikeus.”

12. BGB:n 355 §:ssä, jonka otsikkona on ”Kuluttajasopimuksia koskeva peruuttamisoikeus”, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävässä asiassa, säädetään seuraavaa:

”1. Mikäli laissa myönnetään kuluttajalle tämän säännöksen mukainen peruuttamisoikeus, sopimuksentekoon kohdistuva tahdonilmaisuus ei enää sido kuluttajaa, jos hän on käyttänyt peruuttamisoikeuttaan määräajassa.

--

3. Peruuttamisoikeus lakkaa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sopimuksen teosta. Tavaroiden toimituksen osalta määräaika alkaa kulua vasta, kun tavarat ovat saapuneet vastaanottajalle. Ensimmäisestä virkkeestä poiketen peruuttamisoikeus ei lakkaa, jos kuluttajalle ei ole tiedotettu asianmukaisesti hänen peruuttamisoikeudestaan, ja rahoituspalveluja koskevilla etäsopimuksissa se ei lakkaa myöskään siinä tapauksessa, että elinkeinonharjoittaja ei ole täyttänyt asianmukaisesti 312c §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisia ilmoitusvelvollisuuksiaan.”

II Tosiseikat, pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13. Kaksi kuluttajaa teki luottolaitos DSL Bankin, joka on Deutsche Postbank AG:n liiketoiminnallinen osa, kanssa lokakuussa 2007 asuntolainasopimuksen, jolla heidän oli tarkoitus rahoittaa asumiskäyttöön tarkoitettua kiinteistön hankinta.

14. Annuiteettilainaksi muotoiltuun sopimukseen oli merkitty kiinteä korko, jonka suuruus oli vahvistettu 31.12.2017 asti. Sopimuksessa oli myös sovittu, että lainanottaja lyhentää lainaa aluksi 2,00 prosentin korolla ja maksaa myöhemmin kuukausittain korkoa ja lyhennystä 548,53 euroa. Takaisinmaksun oli määrä alkaa 30.11.2007. Lainan myöntämisen ehtona oli lisäksi, että lainan vakuudeksi kyseiselle kiinteistölle perustetaan kiinteistökiinnitys.

15. Lainasopimus tehtiin seuraavan menettelyn mukaisesti: DSL Bank toimitti kuluttajille kirjallisena esitetyt ”lainahakemuksen” sekä peruuttamisohjeet sisältävän tiedotteen, tiivistelmän lainansaantiehtoista, rahoitusehdot sekä ”kuluttajille tarkoitettua asuntolainaa koskevan tiedotteen” (jäljempänä tiedote).

16. Tiedotteessa kuluttajille ilmoitettiin muun muassa, että ”peruuttamisoikeus lakkaa ennenaikaisesti, jos sopimus täytetään kokonaisuudessaan ja lainanottaja antaa sille nimenomaisen suostumuksensa”.

17. Kantajat allekirjoittivat lainahakemuksen, peruuttamisohjeet sisältävän tiedotteen sekä tiedotetta koskevan vastaanottovahvistuksen ja lähettivät DSL Bankille allekirjoitetut jäljennökset kyseisistä asiakirjoista. Tämän jälkeen DSL Bank hyväksyi lainahakemuksen.

18. Kuluttajat asettivat sovitun vakuuden. DSL Bank puolestaan nosti luoton kuluttajien pyynnöstä, ja kuluttajat maksoivat sovitut maksut.

19. Kuluttajat ilmoittivat 8.6.2016 päivätyllä kirjeellä peruuttavansa lainasopimuksen sillä perusteella, että peruuttamisoikeutta koskeva tiedote ei ollut Saksan lainsäädännön mukainen.

20. Koska DSL Bank ei hyväksynyt peruuttamista, kuluttajat nostivat Landgericht Bonnissa (Bonnin alueellinen alioikeus, Saksa) kanteen, jolla he vaativat tuomioistuinta toteamaan, että sopimuksen peruuttamisen vuoksi DSL Bank ei voinut enää vedota lainasopimukseen perustuviin oikeuksiinsa. Kuluttajat myös vaativat DSL Bankin velvoittamista maksamaan takaisin peruuttamiseen mennessä suoritettut maksut sekä korvauksen siitä, että kyseiset määrät olivat olleet pankin käytettävissä.

21. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että lainanottajille annettu peruuttamisoikeutta koskeva tiedote perustui BGB:n 312d §:n 3 momentin 1 kohtaan, jolla direktiivin 2002/65 6 artiklan 2 kohdan c alakohta on pantu täytäntöön. Bundesgerichtshofin (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) oikeuskäytännön mukaan viimeksi mainittua säännöstä ei kuitenkaan sovelleta kulutusluottoihin, etäsopimuksen mukaan lukien. Kuluttajilla on tällaisten sopimusten tapauksessa peruuttamisoikeus, josta säädetään BGB:n 355 §:n 3 momentissa – ei BGB:n 312d §:n 2 momentin 1 kohdassa – kun sitä luetaan yhdessä BGB:n 495 §:n 1 momentin kanssa, jonka mukaan peruuttamisoikeus ei lakkaa yksistään sillä perusteella, että kumpikin osapuoli on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin tämä käyttää kyseistä peruuttamisoikeuttaan.

22. Pääasian ratkaisu riippuu direktiivin 2002/65 säännösten tulkinnasta, joten Landgericht Bonn on tässä tilanteessa lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko direktiivin 2002/65 6 artiklan 2 kohdan c alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan lainasopimusten etämyynnissä peruuttamisoikeutta ei ole suljettu pois, vaikka kumpikin osapuoli on jo täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin kuluttaja käyttää peruuttamisoikeuttaan?
- 2) Onko direktiivin 2002/65 4 artiklan 2 kohtaa, 5 artiklan 1 kohtaa, 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan toista luetelmakohtaa ja 6 artiklan 6 kohtaa tulkittava siten, että arvioitaessa sitä, onko kuluttaja saanut asianmukaisesti kansallisessa lainsäädännössä säädetyt, direktiivin 2002/65 5 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan a alakohdassa tarkoitettut tiedot, ja kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttämistä, kansallisessa lainsäädännössä lähtökohdaksi on otettava tavanomaisesti valistunut, kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja, kun otetaan huomioon kaikki asiaa koskevat tosiseikat ja kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet?

3) Mikäli ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko direktiivin 2002/65 7 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa säädetään, että kuluttajaluottoa koskevan etäsopimuksen peruuttamisilmoituksen jälkeen palveluntarjoajan on maksettava kuluttajalle tältä etäsopimuksen mukaisesti saamansa määrän lisäksi myös korvaus siitä, että kyseinen määrä oli ollut sen käytettävissä?”

III Oikeudellinen arviointi

A Direktiivi 2002/65: täysi yhdenmukaistaminen, rahoituspalvelujen vapaa liikkuvuus ja kuluttajansuoja

23. Direktiivi 2002/65 liittyy unionin lainsäätäjän kokonaisvaltaiseen tavoitteeseen toteuttaa rahoitusvälineitä ja niiden etämyyntiä koskevat yhteismarkkinat. Kyseisellä direktiivillä täydennetään etenkin direktiiviä 97/7/EY,³ joka on sittemmin kumottu ja korvattu direktiivillä 2011/83/EU,⁴ jonka soveltamisalan ulkopuolelle rahoitusvälineet jätettiin.

24. Kansallisten säännösten yhdenmukaistamisella pyritään poistamaan rahoituspalvelujen vapaan liikkuvuuden esteitä ja varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso rahoituspalvelujen etäsopimusten tekemisen yhteydessä.

25. Kyseisen direktiivin tarkoituksena on siten varmistaa kuluttajansuojan korkea taso EU:n yhteisten rahoituspalvelumarkkinoiden toteuttamiseksi.⁵

26. Mainittu direktiivi kuuluu direktiiveihin, joilla alettiin 2000-luvun alun jälkeen toteuttaa unionin lainsäätäjän pyrkimystä siirtyä kuluttajansuojalainsäädännön vähimmäistason yhdenmukaistamisesta täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen.

27. Täysimääräisen yhdenmukaistamisen tarve perustuu siihen, että vähimmäistason yhdenmukaistamista koskeva säännös – jolla jäsenvaltioille annettiin mahdollisuus säätää oikeusjärjestyksessään unionin lainsäädännössä säädettyä korkeammasta kuluttajansuojan tasosta – oli johtanut eri kansallisissa oikeusjärjestyksissä sovellettavan lainsäädännön pirstoutumiseen.

28. Pirstoutuminen taas vähensi yhtäältä yritysten rajat ylittävää liiketoimintaa, koska niille aiheutui usein lisäkustannuksia sellaisen oikeudellisen osaamisen hankkimisesta, jota eri oikeusjärjestyksiin kuuluvien oikeussääntöjen noudattaminen edellyttää, ja toisaalta herätti epäluottamusta kuluttajissa, jotka eivät voineet tietää, millaista suojaa he käytännössä saivat jäsenvaltioissa.

3 Kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/7/EY (EYVL 1997, L 144, s. 19).

4 Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64).

5 KOM(96) 209 lopullinen, vihreä kirja ”Rahoituspalvelut: Kuinka kuluttajien odotuksiin vastataan”; KOM(97) 309 lopullinen, Rahoituspalvelut: kuluttajien luottamuksen vahvistaminen; KOM(2001) 66 lopullinen, Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille: Sähköinen kaupankäynti ja rahoituspalvelut; KOM(2007) 226 lopullinen, Vihreä kirja vähittäisrahoituspalveluista yhtenäismarkkinoilla.

29. Unionin tuomioistuin on jo aiemmin todennut – tosin direktiivien 2005/29/EY⁶ ja 2008/48/EY,⁷ jotka liittyvät samaan oikeuspoliittiseen tavoitteeseen, asiayhteydessä –, että täysimääräinen yhdenmukaistaminen useilla keskeisillä aloilla on ”tarpeen, jotta varmistetaan, että unionin kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa, ja jotta voidaan helpottaa kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymistä”.⁸

30. Tämän tavoitteen vuoksi yksikään jäsenvaltio ei voi direktiivin, jolla toteutetaan täysimääräinen yhdenmukaistaminen, yhteydessä poiketa unionin lainsäädännöstä edes silloin, kun kansalliset säännökset ovat kuluttajalle suotuisampia, ellei kyseisessä direktiivissä tätä nimenomaisesti sallita.⁹

31. Direktiiviä 2002/65 voidaan siitä ilmenevien lukuisten rakenteellisten, teleologisten ja tekstuaalisten seikkojen vuoksi pitää direktiivinä, jolla pyritään edellä tarkoitettuun täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen.

32. Johdanto-osan 12 perustelukappaleessa¹⁰ näet korostetaan kuluttajansuojaa koskevien ristiriitaisten tai erilaisten säännösten kielteistä vaikutusta sisämarkkinoiden toimintaan ja yritysten väliseen kilpailuun. Direktiivin tavoitteena on siten ottaa etämyynnin alalla käyttöön yhteiset säännöt.

33. Kuten johdanto-osan 13 perustelukappaleessa¹¹ täsmennetään, jäsenvaltiot eivät voi antaa direktiivillä yhdenmukaistettavilla aloilla erilaisia säännöksiä. Jäsenvaltioilla on mahdollisuus poiketa direktiivin säännöstöstä ainoastaan, jos siitä nimenomaisesti säädetään.

34. Esimerkkinä johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetusta mainittakoon 4 artiklan 2 kohdan säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa direktiiviä tiukempia säännöksiä ennakkotietoja koskevista vaatimuksista, kunhan säännökset ovat unionin oikeuden mukaisia.

35. Lisäksi 1 artiklassa¹² täsmennetään, että direktiivin tavoitteena on ”jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentäminen”.

36. Täysimääräisen yhdenmukaistamisen tavoite rahoituspalvelujen etämyynnin alalla voidaan johtaa myös direktiivin valmistelutöistä. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, yhdenmukaistamisen laajuutta näet käsiteltiin lainsäädäntömenettelyn eri vaiheissa.

6 Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY (EUVL 2005, L 149, 2. 22).

7 Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66).

8 Tuomio 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, 42 kohta); ks. vastaavasti tuomio 18.12.2014, CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2464, 21 kohta); tuomio 23.4.2009, VTB-VAB ja Galatea (C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244, 51 kohta).

9 Tällöin puhutaan ”kohdennetusta” yhdenmukaistamisesta (targeted harmonization) eli yhdenmukaistamisesta, jonka yhteydessä sallitaan, että vaikka yhdenmukaistaminen onkin täysimääräinen, jäsenvaltiot voivat – jos tästä nimenomaisesti säädetään normatiivisessa lähteessä – antaa unionin lainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä.

10 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 12 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden antamat rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevat ristiriitaiset tai erilaiset kuluttajien suojauslainsäädännökset voivat vaikuttaa kielteisesti sisämarkkinoiden toimintaan ja sisämarkkinoilla toimivien yritysten väliseen kilpailuun. Tämän vuoksi on tarpeen ottaa käyttöön yhteisön tason yhteiset säännöt tällä alalla heikentämättä yleisesti kuluttajansuojaa jäsenvaltioissa.”

11 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 13 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Tällä direktiivillä olisi turvattava korkea kuluttajansuojan taso rahoituspalvelujen vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi. Jäsenvaltiot eivät saisi voida antaa tässä direktiivissä yhdenmukaistettavilla aloilla muita kuin siinä vahvistettuja säännöksiä, ellei tässä direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä.”

12 Saman direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: ”Tämän direktiivin tarkoituksena on kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentäminen.”

37. Komission alkuperäisestä ehdotuksesta käy ilmi, että on välttämätöntä, että jäsenvaltiot eivät voi antaa muita kuin direktiivissä säädettyjä säännöksiä direktiivillä yhdenmukaistettavilla aloilla normatiivisen säädöksen tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi, toisin sanoen jotta samalla voidaan varmistaa korkean kuluttajansuojan tason turvaaminen ja rahoituspalvelujen vapaan liikkuvuuden toteuttaminen.¹³

38. Direktiivin sanamuodonmukaisesta mutta myös ennen kaikkea teleologisesta tulkinnasta ilmenee näin ollen, että direktiivin tavoite edellyttää, että mahdolliset poikkeukset siinä säädetyistä säännöksistä sallitaan vain, jos jäsenvaltioille on nimenomaisesti myönnetty tällainen mahdollisuus.

39. Jäsenvaltioiden on lisäksi poikkeussäännöksen käyttöönoton tai voimassa pitämisen yhteydessä noudatettava mainitussa direktiivissä säädettyä menettelyä,¹⁴ jonka avulla komissio voi ilmoittaa kuluttajille ja yrityksille kansallisia säännöksiä koskevat tiedot niin, etteivät direktiivin yhdenmukaistamistavoitteet vaarannu.

40. Tähän mennessä mainitusta ilmenee, että rahoituspalvelujen vapaa liikkuvuus edellyttää täysimääräistä yhdenmukaistamista, jotta voidaan välttää valtioiden väliset eriarvoisuudet etenkin etämyynnin kaltaisilla tyypillisesti rajat ylittävillä aloilla.

41. Sisämarkkinoiden vakiinnuttamiseksi toteutettavat toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää kuluttajansuojaa, vaan niillä on pyrittävä korkean kuluttajansuojan tason saavuttamiseen sisämarkkinoilla, kuten myös johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan.¹⁵

42. Näillä yhteisillä säännöillä, joilla sisämarkkinoiden lujittamisen vaatimusta sovitetaan yhteen kuluttajansuojan korkean tason edistämisen kanssa, pyritään lisäämään kuluttajien luottamusta niin, että he suhtautuisivat myönteisemmin etämyyntiin.¹⁶

B Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

43. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä unionin tuomioistuimelta tiedustellaan lähinnä seuraavaa tulkintakysymystä: ovatko direktiivin 2002/65 sisältämät säännökset ennakkotietojen antamista koskevista velvollisuuksista ja peruuttamisoikeudesta esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään siltä varalta, ettei kuluttajalle ole asianmukaisesti tiedotettu peruuttamisoikeutta koskevasta kansallisesta säännöstöstä, peruuttamisen mahdollisuudesta milloin tahansa, myös jos kumpikin osapuoli on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä.

44. Myöntävä vastaus kysymykseen seuraa suoraan siitä, mitä edellä on todettu direktiivin 2002/65 täysimääräisestä yhdenmukaistamisesta.

45. Kattavuuden nimissä tarkastelen kuitenkin asiaan liittyviä oikeudellisia kysymyksiä erikseen mutta lyhyesti.

13 KOM(1998) 468 lopullinen – Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoituspalveluiden etämyynnistä kuluttajalle ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY ja direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta (EYVL 1998, C 385, s. 10, johdanto-osan yhdeksäs perustelukappale).

14 Direktiivin 2002/65 4 artikla.

15 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Sisämarkkinoiden tavoitteiden toteuttamisen yhteydessä olisi säädettävä toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on yhtenäistää näitä markkinoita vähitellen ja joilla tulee erityisesti myötävaikuttaa korkean kuluttajansuojan tason saavuttamiseen perustamissopimuksen 95 ja 153 artiklan mukaisesti.”

16 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan kolmas perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”– Kuluttajille olennaisesti kuuluvan valinnanvapauden takaamiseksi korkea kuluttajansuojan taso on tarpeen, jotta kuluttajien luottamus etämyyntiin lisääntyisi.”

46. Erityisesti voidaan todeta, että kuluttajansuoja on toteutettu direktiivissä yhtäältä asettamalla elinkeinonharjoittajille tiettyjä tiedotusvelvollisuuksia ennen sopimuksen tekoa ja toisaalta myöntämällä kuluttajille peruuttamisoikeus.

47. Oikeus asianmukaiseen tiedonsaantiin ja peruuttamisoikeus liittyvät läheisesti toisiinsa mutta ovat rakenteellisesti erillisiä, ja niitä säännellään direktiivissä 2002/65 erikseen.

1. Direktiivissä 2002/65 säädetty tiedonantovelvollisuudet

48. Ennakkotietojen antamista koskevalla velvollisuudella on keskeinen asema direktiivin systematiikassa, sillä kuten unionin tuomioistuin on jo aiemmin todennut kuluttajansuojasta muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen sopimusten yhteydessä, se on edellytys, jonka perusteella kuluttajalla on heikompana osapuolena oikeus saada kattavat tiedot oikeuksistaan. Tiedonantovelvollisuus on siten kuluttajan oikeuksien ja myös peruuttamisoikeuden tehokkaan käyttämisen olennainen tae ja siten välttämätön unionin lainsäädännössä tavoitellun kuluttajansuojan tehokkaan vaikutuksen aikaansaamiseksi.¹⁷

49. Saman direktiivin johdanto-osan 23 perustelukappaleessa¹⁸ näet todetaan, että paras mahdollinen kuluttajansuoja edellyttää, että kuluttajille tiedotetaan tarkoituksenmukaisesti direktiivin säännöksistä ja että heillä on peruuttamisoikeus.

50. Pääasian kaltaisessa tilanteessa kuluttajalle on lisäksi ilmoitettava, ettei peruuttamisoikeutta sovelleta, jos kuluttaja nimenomaisesti pyytää sopimuksen täytäntöönpanoa.¹⁹

51. Vastaavasti niihin ennakkotietoihin, jotka kuluttajille on annettava ennen etäsopimuksen tekoa, kuuluu direktiivin 3 artiklan mukaan myös tieto peruuttamisoikeuden olemassaolosta tai puuttumisesta.

52. Saman direktiivin 4 artiklassa puolestaan sallitaan, että jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä ennakkotietoja koskevista vaatimuksista, kunhan säännökset ovat unionin oikeuden mukaisia ja niistä ilmoitetaan ensin komissiolle.

53. On selvää, että jäsenvaltiot voivat antaa tiukempia säännöksiä ainoastaan ennakkotietoja koskevista lisävaatimuksista.

54. Asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, että Saksan liittotasavalta olisi ilmoittanut komissiolle halustaan käyttää edellä mainittua mahdollisuutta antaa direktiivistä poikkeavia säännöksiä, eikä tosiseikkojen tapahtuma-aikaan voimassa olleesta lainsäädännöstä käy mitenkään ilmi, että direktiivin yhteydessä olisi otettu käyttöön ennakkotietoja koskevia lisävaatimuksia.

2. Peruuttamisoikeus

55. Peruuttamisoikeus on ennakkotietojen antamista koskevan velvollisuuden tavoin kuluttajansuojan kannalta olennainen seikka Euroopan unionin oikeudessa, ja sillä annetaan kuluttajille oikeus muuttaa mieltään.

¹⁷ Tuomio 17.12.2009, Martín Martín (C-227/08, EU:C:2009:792, 26 ja 27 kohta).

¹⁸ Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 23 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Parhaan mahdollisen kuluttajansuojan varmistamiseksi on tärkeää, että kuluttajalle tiedotetaan riittävästi tämän direktiivin säännöksistä ja mahdollisista tämän alan käytännösäännöistä ja kuluttajan oikeudesta peruuttaa sopimus.”

¹⁹ Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 24 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Tapauksissa, joissa peruuttamisoikeutta ei sovelleta, koska kuluttaja nimenomaisesti pyytää sopimuksen täytäntöönpanoa, palvelujen tarjoajan olisi ilmoitettava tästä kuluttajalle.”

56. Sen, että tällainen oikeus sisällytetään yleisesti kuluttajasopimuksiin, *tarkoitus* liittyy unionin lainsäätäjän pyrkimykseen poistaa elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisissä suhteissa tyypillinen epätasapaino siten, että kuluttajat saavat mahdollisuuden sopimussuhteen purkamiseen määrätyn ajan kuluessa käytettävän subjektiivisen uudelleenharkinnan perusteella.

57. Direktiivissä 2002/65 säädetty peruuttamisoikeus on yksipuolinen oikeus, jolla on tarkoitus suojella kuluttajaa, joka voi peruuttaa kaupan 14 päivän kuluessa seuraamusmaksuitta ja tarvitsematta ilmoittaa syytä valinnalleen.

58. Ainoa tilanne, jossa peruuttamisoikeus lakkaa ennen direktiivin 2002/65 6 artiklan 2 kohdan c alakohdassa mainittua määräaika, koskee sopimuksia, jotka kumpikin osapuoli on täyttänyt kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin kuluttaja käyttää peruuttamisoikeuttaan.

59. Tällaisen säännöksen *tarkoitus* on johdettavissa siitä, että peruuttaminen ei ole millään lailla perusteltua, jos molemmat osapuolet ovat täyttäneet velvollisuutensa ja osoittaneet tällä tavoin sopimuksentekotahtonsa täyden toteutumisen. Tällaisessa tilanteessa on siten syytä estää se, että kuluttaja, joka on jo ilmaissut ja vahvistanut tahtonsa tehdä sopimus, voisi saada perusteetonta etua myöhemmästä mielipiteen muuttamisesta peruuttaakseen palvelun, jota hän on jo käyttänyt.

60. Jotta voidaan estää ennakolta se, että elinkeinonharjoittaja käyttää kyseistä lainsäädäntöä väärin, on säädettävä elinkeinonharjoittajalle kuuluvasta velvollisuudesta ilmoittaa kuluttajalle peruuttamisoikeuden menettämisestä siinä tapauksessa, että kuluttaja on nimenomaisesti pyytänyt sopimuksen täytäntöönpanoa kokonaisuudessaan, vaikka peruuttamisoikeuden käyttämiselle asetettu määräaika ei olisikaan vielä päättynyt.

61. Direktiivillä 2002/65 uudistetaan etäsopimuksia koskevaa aiempaa säännöstöä²⁰ ja säädetään velvollisuudesta antaa kuluttajille ennakkotietoja peruuttamisoikeuden olemassaolosta tai puuttumisesta²¹ sekä käytännön ohjeita peruuttamisoikeuden käyttämiseksi siinä tapauksessa, että kyseinen oikeus on olemassa.²²

62. Saman direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa säädetään tilanteista, joissa jäsenvaltiot voivat edelleen komissiolle ilmoitettuaan käyttää mahdollisuutta ”säätää, että peruuttamisoikeutta ei sovelleta” eräissä erityisissä ja tarkkaan määritellyissä tilanteissa. Nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kyse tällaisesta poikkeamismahdollisuudesta, joka koskee tilanteita, joissa peruuttamisoikeus suljetaan pois, mutta ei tilanteita, joissa mahdollisuutta peruuttamisoikeuden käyttämiseen on laajennettu, eikä asiakirja-aineistosta ilmene, että Saksan liittotasavalta olisi tehnyt tätäkään koskevaa ilmoitusta komissiolle.

63. Direktiivissä 2002/65 jäsenvaltioille ei siis jätetä minkäänlaista liikkumavaraa antaa sellaisia peruuttamisoikeutta koskevia säännöksiä, joilla poiketaan mainitussa direktiivissä säädetyistä, ja tämän taustalla ovat juuri ne syyt, jotka edellä on esitetty unionin lainsäätäjän oikeuspoliittisesta tavoitteesta toteuttaa täysimääräinen yhdenmukaistaminen kyseisellä alalla.

64. Kuten edellä on todettu, ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen voidaan vastata myöntävästi.

65. Minusta on kuitenkin tarpeen huomauttaa lyhyesti, että pääasiassa voidaan havaita, että aineelliset edellytykset, jotka koskevat kuluttajan oikeutta purkaa etäsopimuksena tehty kulutusluottosopimus, menevät päällekkäin ennakkotietojen antamista koskevien elinkeinonharjoittajan velvollisuuksien sisällön kanssa.

²⁰ Direktiivi 97/7.

²¹ Direktiivin 2002/65 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan a alakohta.

²² Direktiivin 2002/65 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan d alakohta.

66. Edellä esitetystä ilmenee, että direktiivillä 2002/65 toteutettavan täysimääräisen yhdenmukaistamisen vuoksi unionin oikeuden mukaisten peruuttamisoikeutta koskevien asianmukaisten tietojen olisi oltava sellaisia, jotka asiakirja-aineiston mukaan on annettu kuluttajalle ja jotka on direktiivin mukaisesti myös yleisesti sisällytetty rahoituspalveluja koskevaan Saksan kansalliseen lainsäädäntöön.

67. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että Saksan kansalliseen lainsäädäntöön sisältyy jo ennen direktiivin 2002/65 täytäntöönpanoa²³ ja pääasian osapuolten sopimuksentekoa voimassa ollut säännös, jonka nojalla kulutusluottosopimuksia, myös etäsopimuksia, koskevaa peruuttamisoikeutta säännellään Bundesgerichtshofin vakiintuneen tulkinnan mukaan eri tavalla siten, että kuluttajille annetaan tosiasiallisesti ”ikuinen” peruuttamisoikeus siinä tapauksessa, että peruuttamista koskevat ohjeet eivät ole asianmukaiset.

68. Direktiivissä 2002/65 ei säädetä erityisistä seuraamuksista tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin varalta, vaan sen 6 artiklan 1 kohdassa ainoastaan säädetään, että määräaika kuluttajan peruuttamisoikeudelle alkaa päivästä, jolloin kuluttaja saa sopimusehdot ja ennakkotiedot, jos tämä ajankohta on myöhäisempi kuin sopimuksen tekemispäivä.

69. Saman direktiivin 11 artiklassa²⁴ puolestaan säädetään, että jäsenvaltiot voivat säätää asianmukaisista seuraamuksista, joita sovelletaan siinä tapauksessa, että elinkeinonharjoittaja ei noudata ”tämän direktiivin soveltamiseksi annettuja kansallisia säännöksiä”, ja että tällaisiin seuraamuksiin, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, voi sisältyä myös kuluttajan oikeus ”purkaa sopimus milloin tahansa kustannuksitta ja seuraamusmaksuitta”.

70. Asiakirja-aineiston mukaan elinkeinonharjoittaja toimitti käsiteltävässä asiassa kuluttajalle peruuttamisoikeutta koskevat tiedot asianmukaisesti direktiivin 2002/65 mukaisessa määräajassa ja siinä säädetyn menettelyn mukaisesti sekä noudattaen direktiivin ”soveltamiseksi annettuja” kansallisia säännöksiä.

71. Näin ollen Saksan kansallisen lainsäädännön säännöstä ei voida perustellusti pitää direktiivin 2002/65 11 artiklassa tarkoitettuna ”seuraamuksena”.

72. Se, että kansallinen lainsäätäjät on antanut oikeusjärjestyksessään peruuttamisoikeutta koskevan säännöksen, jota sovelletaan ainoastaan kulutusluottosopimuksiin, kun taas muissa rahoituspalvelusopimuksissa toimitaan sen mukaan, mitä peruuttamisoikeudesta säädetään direktiivissä 2002/65, merkitsee sitä, ettei kansallista lainsäädäntöä ole sovitettu yhteen unionin oikeuden kanssa,²⁵ sillä se ei ole direktiivin täydellistä yhdenmukaistamista koskevien tavoitteiden mukainen, vaikka siinä säädetäänkin kuluttajille suotuisammasta säännöksestä.

73. Siitä säättämiseksi, ettei kulutusluottosopimuksiin sovelleta direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettua säännöstä eikä erityisesti direktiivin 6 artiklan 2 kohdan c alakohtaa, kansallisessa lainsäädännössä on, sellaisena kuin Bundesgerichtshof on sitä tulkinnut, pidetty voimassa säännös, joka on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa kahdessa mielessä: siinä peruuttamisoikeutta on

²³ BGB:n 355 §:n 3 momentin kolmas virke.

²⁴ Direktiivin 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, säädetään seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden on säädettävä asianmukaisista seuraamuksista, joita sovelletaan siinä tapauksessa, että palvelujen tarjoaja ei noudata tämän direktiivin soveltamiseksi annettuja kansallisia säännöksiä. Jäsenvaltiot voivat tätä varten säätää erityisesti, että kuluttaja voi purkaa sopimuksen milloin tahansa kustannuksitta ja seuraamusmaksuitta. Näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

²⁵ Direktiivin täysimääräisessä ja asianmukaisessa täytäntöönpanossa on otettava huomioon yhdenmukaistamisen tarkoitus, johon pätevät samat oikeussäännöt. Näin ollen on muistettava, että myös jo voimassa ollut kansallinen säännöstö on sovitettava yhteen direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettavan säännösten kanssa.

säännelty eri tavoin kuin direktiivin 2002/65 6 artiklassa säädetään ja omaksuttu erilainen rahoituspalvelun käsite, joka on ristiriidassa direktiivin 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettujen käsitteiden kanssa, sekä otettu käyttöön peruuttamisoikeutta koskeva sääntely, joka vaihtelee rahoituspalvelun tyyppin ja sen sopimustyyppin, johon rahoituspalvelu sisältyy, mukaan.

74. Direktiivissä 2002/65 ”rahoituspalvelulla” tarkoitetaan näet ”pankki-, luotto-, vakuutus-, yksilöllisiä eläkejärjestely-, sijoitus- tai maksupalveluja”, ja sen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa täsmennetään, että direktiivi kattaa kaikki ne rahoituspalvelut, joita voidaan tarjota etäpalveluna.²⁶

75. Kansallisella tuomioistuimella on kuitenkin käytännössä mahdollisuus arvioida, onko elinkeinonharjoittaja toteuttanut kuluttajille tiedottamisen siten, että kuluttaja voi tehdä harkitun ja perustellun päätöksen, ja siten ratkaista, onko kuluttaja tehnyt tietoisin päätöksen sopimuksen täyttämistä.

C Toinen ennakkoratkaisukysymys

76. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele toisella ennakkoratkaisukysymyksellään, onko tavanomaisesti valistunutta, kohtuullisen tarkkaavaista ja huolellista keskivertokuluttajaa koskeva peruste ainoa seikka, joka on otettava huomioon arvioitaessa direktiivin 2002/65 täytäntöönpanemiseksi annetussa kansallisessa säännöstössä säädettyjen ennakkotietojen ja kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttöä koskevien menettelytapojen ymmärrettävyyttä.

77. Asiakirja-aineistosta ilmenee käsiteltävässä asiassa merkityksellisen ajanjakson osalta eroavuus unionin tuomioistuimen omaksunan keskivertokuluttajan käsitteen ja kansallisessa lainsäädännössä määritellyn keskivertokuluttajan käsitteen välillä.

78. Kuten aiemmin on jo todettu, direktiivin tavoitteena on taata kuluttajansuojan korkea taso, ja kuluttajalle on annettava riittävät tiedot direktiivin säännöksistä,²⁷ mukaan lukien tiedot peruuttamisoikeuden olemassaolosta tai puuttumisesta.²⁸

79. Direktiivin 2002/65 2 artiklan d alakohdan sisältävä kuluttajan määritelmä²⁹ on identtinen direktiiveihin 2005/29³⁰ ja 93/13³¹ sisältyvien määritelmien kanssa, ja unionin tuomioistuin on kyseisten direktiivien asiayhteydessä jo todennut, että ”keskivertokuluttajalla” tarkoitetaan tavanomaisen valistunutta ja kohtuullisen tarkkaavaista ja huolellista kuluttajaa.³²

80. Unionin tuomioistuinta pyydetään ensimmäistä kertaa tulkitsemaan kuluttajan käsitettä direktiivin 2002/65 asiayhteydessä, mutta direktiivistä ei ilmene mitään sellaista, joka viittaisi tarpeeseen määritellä kyseinen käsite siten, että se eroaisi unionin tuomioistuimen edellä mainittujen kuluttajansuojaa koskevien direktiivien asiayhteydessä kehittelemästä käsitteestä.

26 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 14 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Tämä direktiivi kattaa kaikki rahoituspalvelut, joita voidaan tarjota etäpalveluna. Tiettyjä rahoituspalveluja koskevat kuitenkin yhteisön lainsäädännön erityissäännökset, joita sovelletaan edelleen näihin rahoituspalveluihin. Olisikin vahvistettava periaatteet, joita sovelletaan tällaisten palvelujen etämyyntiin”.

27 Ks. direktiivin 2002/65 johdanto-osan 23 perustelukappale.

28 Direktiivin 2002/65 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan a ja d alakohda.

29 Direktiivin 2002/65 2 artiklan d alakohdassa kuluttajalla tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa sopimuksissa toimii sellaisessa tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen harjoittamaansa elinkeinon tai ammattiin”.

30 Direktiivin 2005/29 2 artiklan a alakohdassa kuluttajalla tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin alaan kuuluvissa kaupallisissa menettelyissä toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa”.

31 Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa kuluttajalla tarkoitetaan ”jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa”.

32 Tuomio 20.9.2017, *Andriuciu* ym. (C-186/16, EU:C:2017:703, 47 kohta), ja tuomio 8.2.2017, *Carrefour Hypermarchés* (C-562/15, EU:C:2017:95, 31 kohta); tuomio 25.7.2018, *Dyson* (C-632/16, EU:C:2018:599, 56 kohta); tuomio 13.9.2018, *Wind Tre e Vodafone Italia* (C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, 51 kohta); tuomio 20.9.2018, *OTP Bank ja OTP Faktoring* (C-51/17, EU:C:2018:750, 78 kohta).

81. Tällainen on se kuluttajan käsite, johon on viitattava myös direktiivin 2002/65 ja sen täytäntöön panemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön asiayhteydessä, jos ei ole olemassa tämän kanssa ristiriitaisia seikkoja tai poikkeukset sallivia säännöksiä.

82. Kansallisten säännösten täysimääräisen yhdenmukaistamisen tavoite, jota käsiteltävässä direktiivissä esitetään, puoltaa näet tarvetta ottaa käyttöön kaikille jäsenvaltioille yhteinen kuluttajan käsite.³³

83. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on käsiteltävän asian olosuhteita arvioidessaan varmistettava, että kuluttajille annettiin ennen sopimuksen tekemistä kaikki direktiivissä säädetyt ennakkotiedot. Arvioinnin yhteydessä on myös varmistettava näiden tietojen selkeys ja ymmärrettävyys,³⁴ jotta keskiwertokuluttaja – edellä esitetyssä merkityksessä – voi arvioida kaikkia sopimuksen oleellisia näkökohtia ja, kuten on todettu, tehdä harkitun ja perustellun päätöksen.

D Kolmas ennakkoratkaisukysymys

84. Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole tarpeen vastata, kun otetaan huomioon edellä ensimmäisen ja toisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä esitetyt toteamukset ja se, että näihin kysymyksiin ehdotetaan myöntävää vastausta.

85. Näin ollen tyydyn vain muutamaaan lyhyeen huomautukseen siltä varalta, että unionin tuomioistuin ei noudata ehdotustani.

86. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiivin 2002/65 7 artiklan 4 kohta esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa säädetään, että kulutusluottoa koskevan etäsopimuksen peruuttamisilmoituksen jälkeen elinkeinonharjoittajan on maksettujen summien palauttamisen lisäksi maksettava kuluttajalle korvausta siitä, että kyseiset määrät olivat olleet sen käytössä.

87. Direktiivin 7 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että palvelujen tarjoajan on peruuttamisoikeuden lainmukaisen käyttämisen jälkeen palautettava kuluttajalle ”kaikki maksut, jotka tältä on etäsopimuksen mukaisesti peritty”. Tässä säännöksessä säädetään tyhjentävästi peruuttamisoikeuden käyttämisen seurauksista eikä jätetä jäsenvaltioille minkäänlaista liikkumavaraa poikkeavan säännöksen antamiselle.

88. Sen valossa, mitä edellä on todettu direktiivillä toteutettavasta yhdenmukaistamisesta, ja niitä vastaan puhuvien seikkojen puuttuessa jäsenvaltio ei voi antaa kuluttajalle suotuisampia säännöksiä kuluttajan saatavien määrästä siinä tapauksessa, että tämä käyttää peruuttamisoikeuttaan, vaan ne voivat säätää ainoastaan lainanottajan väitetyksi saaman hyödyn palauttamisesta.

89. Toisaalta kuten myös komissio tähdensi, se, että palveluntarjoaja palauttaa ainoastaan etäsopimuksen mukaisesti maksetut määrät, vaikuttaa perustellulta myös sen valossa, että peruuttamisoikeuden käyttämiselle on säädetty vain lyhyt määräaika (14 päivää, joka on kuitenkin pidennettävissä 30 päiväksi sellaisten sopimusten osalta, jotka koskevat direktiivissä 90/619/ETY tarkoitettuja henkivakuutuksia ja yksilöllisiä eläkejärjestelyjä).

³³ Kuten unionin tuomioistuin on täsmentänyt direktiivissä 2005/29 määriteltyä kuluttajan käsitettä tuomiossa 14.1.2010, Plus Warenhandelsgesellschaft (C-304/08, EU:C:2010:12, 41 kohta).

³⁴ Tuomio 20.9.2017, Andriuciu ym. (C-186/16, EU:C:2017:703, 44, 45, 47 ja 48 kohta).

IV Ratkaisuehdotus

90. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Landgericht Bonnin ennakkoratkaisupyyntöön, että

- 1) kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta 23.9.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/65/EY 6 artiklan 2 kohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle oikeussäännölle – sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä –, jonka mukaan lainasopimusten etämyynnissä peruuttamisoikeutta ei ole suljettu pois, vaikka kumpikin osapuoli on jo täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä ennen kuin kuluttaja käyttää peruuttamisoikeuttaan
- 2) direktiivin 2002/65 4 artiklan 2 kohtaa, 5 artiklan 1 kohtaa, 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan toista luetelmakohtaa ja 6 artiklan 6 kohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa sitä, onko kuluttaja saanut asianmukaisesti kansallisessa lainsäädännössä säädetyt, saman direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan a alakohdassa tarkoitetut tiedot, ja kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttämistä, kansallisessa lainsäädännössä lähtökohdaksi on otettava tavanomaisesti valistunut, kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja, kun otetaan huomioon kaikki asiaa koskevat tosiseikat ja kaikki sopimuksen tekemiseen liittyvät olosuhteet.